

PRVA MONOGRAFIJA O VEZNICIMA U SUVREMENOM BOSANSKOM JEZIKU HALID BULIĆ, VEZNICI U SAVREMENOM BOSANSKOM JEZIKU Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2021.

Hrg, Tihana

Source / Izvornik: **FLUMINENSIA : časopis za filološka istraživanja, 2021, 33, 641 - 644**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:660837>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-10**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

PRVA MONOGRAFIJA O VEZNICIMA U SUVREMENOM BOSANSKOM JEZIKU

HALID BULIĆ, *VEZNICI U SAVREMENOM BOSANSKOM JEZIKU*

Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2021.

Halid Bulić izvanredni je profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Sarajevu. Impozantnu opusu njegovih dosad objavljenih knjiga i radova ove je godine pridodana i knjiga pod naslovom *Veznici u savremenom bosanskom jeziku*, koja je djelomično izmijenjen tekst njegove doktorske disertacije, obranjene 2013. godine na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Istraživanju veznika autor pristupa sinkronijski, naglašavajući posebno kako će ih promatrati i kao vrste riječi i kao dijelove rečenice (tada ih naziva junktorima), čime je ostvaren neupitan doprinos morfologiji i sintaksi bosanskoga jezika. Na vrlo opsežnu korpusu žanrovski različitih tekstova autor opisuje veznike kao vrste riječi te donosi njihovu jednoznačnu definiciju, razgraničava ih od drugih vrsta, klasificira te opisuje njihovu ulogu u rečenici. Čitav taj sadržaj napisan je na gotovo četrismo stranica, a podijeljen je na šest poglavlja.

U uvodnom dijelu knjige autor polazi od problematike s kojom se susreće gramatika gotovo svakoga jezika, a to je podjela riječi na vrste te ističe kako je ova knjiga rezultat upravo činjenice da veznici nisu opisani ni u jednoj modernoj monografiji bosanskoga jezika. Stoga je cilj njegova istraživanja upravo sinkronijska deskripcija veznika u savremenom bosanskom jeziku, što uključuje opis veznika kao vrsta riječi i kao dijelova rečenice, razgraničavanje veznika od ostalih vrsta riječi i dijelova rečenice, definiranje njihove funkcije u rečenici, klasifikaciju te popis svih veznika u bosanskom jeziku. Navodi potom metode kojima se služio u istraživanju te opisuje korpus koji je relevantan za donošenje zaključaka, bilo da upućuje na nova bilo na redefiniranje već poznatih spoznaja o veznicima.

Drugo poglavlje knjige stoga očekivano donosi osnovne pojmove i termine koji su zastupljeni u litera-

turi. Autor polazi od postojećih definicija veznika u bosanskim, srpskim i hrvatskim gramatikama ističući problem nepreciznosti i dvoznačnosti termina. Navodi stoga terminološko razgraničenje pojmo-va *veznik* i *junktor*, koristeći potonji za *dijelove rečenice koji su se dosad nazivali veznicima, vezničkim riječima ili riječima u službi veznika* (Bulić 2021: 14) te najavljuje kako će istraživanje u konačnici dovesti do preciznijeg određenja pojma *veznik* od onoga koje je navedeno u *Rječniku bosanskoga jezika*.

Treće je poglavlje usko vezano za prethodno. U njemu autor donosi pregled dosadašnjih opisa veznika u bosanskim, srpskim i hrvatskim gramatikama, počevši od *Gramatike bosanskoga jezika* iz 1890. godine preko Maretićeve gramatike pa sve do današnjih dana kako bi na temelju postojećih definicija jasno razgraničio veznike od drugih vrsta riječi kao i od junktora, o čemu posebno govori u dvama najopsežnijim poglavljima.

Jedno od njih posvećeno je odnosu veznika i drugih promjenjivih i nepromjenjivih vrsta riječi. Sastoji se od devet manjih cjelina, a cilj je na temelju proučavanja tih odnosa razgraničiti veznike od ostalih vrsta riječi. Prva prepreka koja se autoru pritom nameće jest činjenica da se u jeziku ne mogu postaviti stroge i jasne granice, pa sukladno tome ni

precizne definicije i klasifikacije. Stoga u ovome poglavlju proučava slučajeve koji se nalaze na granicama, točnije nastoji opisati one riječi koje mogu pripadati i veznicima i nekim drugim vrstama riječi te jasno naznačiti u kojim kontekstima te riječi imaju funkciju veznika. Prvi odnos koji prikazuje jest odnos veznika i imenica, pri čemu utvrđuje kako su u gramatičkoj literaturi određene riječi prikazane i kao imenice i kao veznici, što drži samo prividno točnim. Štoviše, na primjerima koje preuzima iz spomenute literature (primjerice *volja* i *čas*) autor dokazuje da ipak nemaju funkciju veznih sredstava te ih se može promatrati isključivo kao imenice. U vezi s drugom vrstom riječi – glagolima – dolazi pak do drugačijeg zaključka. Premda se glagoli u bosanskome jeziku, kako ističe autor, *odlikuju naročitom vrstom promjene i uglavnom ih je lako prepoznati kao glagole* (Bulić 2021: 38), ipak postoje primjeri koji se u gramatikama svrstavaju u skupinu veznika. Kao primjer izdvaja glagol *bilo* pa prikazuje kontekste u kojima ta riječ vrši isključivo glagolsku i one u kojima obnaša vezničku funkciju. Isto čini i sa zamjenicama, s posebnim naglaskom na odnosne zamjenice, koje se brojnim svojim osobinama približavaju veznicima. Autor ovdje kritizira rješenja ponuđena u gramatikama ističući kako bi trebalo adekvatno

opisati odnose i razlike između veznika kao nepromjenjivih vrsta riječi i odnosnih zamjenica. U tom smislu izdvaja tri rješenja: (1) veznike ne treba promatrati kao nepromjenjive vrste riječi, (2) zamjenice ne treba svrstavati u skupinu veznika i (3) svaki padež pojedine zamjenice treba proglasiti posebnim veznikom. Međutim zbog nepraktičnosti navedenih prijedloga drži da je najprihvatljivije rješenje za odvajanje veznika od drugih vrsta riječi koje se slično ponašaju uvođenje novog termina, i to termina *junktora*. U vezi s razrađenim odnosom između veznika i zamjenica na kraju cjeline zaključuje kako ih ni u kojem smislu ne treba svrstavati u istu skupinu jer ih razdvaja kategorija promjenjivosti/nepromjenjivosti. Zajedničko im je pak to što veznici u rečenici uvijek imaju funkciju junktora, a zamjenice samo ponekad, i to isključivo odnosne za razliku od ostalih vrsta, koje takvu funkciju ne mogu imati.

Postojeće gramatike govore i o sličnosti između veznika i priloga, a autor ih na tridesetak sljedećih stranica nastoji prikazati te osim toga izdvojiti i razlike između tih dviju vrsta riječi.

Na temelju različitih primjera dolazi do zaključka kako su neki prilozi u određenim rečenicama zaista postali veznici (primjerice *gdje*), dok neki samo obnašaju funkciju jun-

ktora, a neki pak koji se u literaturi svrstavaju u veznike uopće nisu veznici niti imaju funkciju junktora (prilog *kako*). Istim se načelom – komentiranjem i donošenjem zaključaka na temelju primjera i objašnjenja u gramatikama – autor vodi i pri opisivanju odnosa između veznika i uzvika. Na samome početku konstatira kako su to dvije potpuno različite vrste riječi te kritički pristupa njihovom odnosu opisanome u literaturi. Isto čini i s prijedlozima i česticama, a te i ranije opisane razlike izdvaja kako bi se na temelju jasnih kriterija lako moglo odrediti kada je neka riječ veznik, a kada nije. Sve je to neophodno, smatra autor, kako bi se mogla *sagledati suština veznika kao vrste riječi i njihova uloga u sintagmi i rečenicama, odnosno u junktorskoj službi kao i suština i gramatičko ponašanje junktora koji nisu veznici (kao vrsta riječi)* (Bulić 2021: 154).

Ovo poglavlje autor završava zaključkom o složenosti veznika, koja je i dovela do toga da se u gramatikama oni ne definiraju jednoznačno. Ističe kako je vrlo važno razlikovati veznike kao vrstu riječi i junktore kao vrstu funkcije u rečenici koju mogu obnašati i veznici, ali i druge riječi i spojevi riječi. Na samome kraju sažeo je sve osobine veznika te predložio njihovu definiciju na temelju koje ih je vrlo jednostavno raspoznati kao veznike i razlikovati od ostalih vrsta riječi.

U petome, ujedno i najopsežnijem poglavlju, autor govori o junctorima i njihovoj funkciji u rečenici te ih dijeli na konjunktore i subjunktore. Ističe kako ih ne treba poistovjećivati s veznicima jer oni predstavljaju dijelove rečenice, pa ih se onda promatra na drugoj razini – sintaktičkoj. Na temelju različitih rečenica nadalje pokazuje koje sve vrste riječi mogu obnašati funkciju junktora te ustvrđuje kako *su svi veznici uvijek junctori, ali nisu svi junctori veznici* (Bulić 2021: 213). Posebno poglavlje posvećuje i odnosu između konjunktora i subjunktora, pri čemu kao najznačajniji kriterij izdvaja koordinaciju i subordinaciju, odnosno izdvaja kriterij pripadnosti (pripadanje klauzama koje povezuju) i kriterij raznovrsnosti (njihovo različito ponašanje u vezi s elementima koje povezuju). Te dvije skupine nadalje dijeli na podskupine: jednostavne i složene, s time što podjelu subjunktora razrađuje još i detaljnije jer su i brojniji i složeniji.

Temeljna razlika između konjunktora i subjunktora koju ističe autor jest to što konjunktore *povezuju homofunkcionalne jedinice u jednostavnoj i složenoj rečenici, dok subjunktore uvode zavisnu klauzu u sastav složene rečenice* (Bulić 2021: 265, 278).

U zaključnome dijelu autor sažima sve ranije navedeno, a na kraju knjige donosi još i popis izvora i literature, bibliografsku bilješku, imenski i predmetni indeks te indeks junktora.

Knjiga Halida Bulića *Veznici u savremenom bosanskom jeziku* prva je monografija o veznicima, zbog čega predstavlja hvalevrijedan doprinos morfologiji i sintaksi bosanskoga jezika. U njoj je autor vrlo iscrpno opisao spomenutu vrstu riječi i odnos s drugim vrstama, obrazložio razlikovanje veznika i junktora na temelju jasnih kriterija, kritički pristupio dosadašnjim saznanjima te doveo i do novih spoznaja, zbog čega knjigu svesrdno preporučujem.

Tihana Hrg